



FMAM/WFFM

Etický kodex přátel muzeí

a dobrovolných spolupracovníků

Světová federace přátel muzeí

Český výbor ICOM

a Moravské zemské muzeum

1998

© ICOM, Moravské zemské muzeum. 1998

Předmluva

Světová federace přátel muzeí má tu čest předložit první vydání etického kodexu přátel muzeí a dobrovolných spolupracovníků. Tento kodex je výsledkem pečlivé práce zvláštní komise, jmenované naší federací z řad jejích fundovaných a zkušených členů. Komise věnovala práci na přípravě kodexu téměř tři roky.

Text kodexu, schválený IX. Světovým kongresem přátel muzeí, který se konal v mexické Oaxace ve dnech 21.–25. října 1996, byl zveřejněn jako „Kodex z Oaxacy“. Jeho cílem je poskytnout členům naší federace seriózní, vyzrálou a realistickou koncepci, která by mohla přispět k posílení vztahů přátel muzeí a dobrovolných spolupracovníků s odbornými pracovníky v muzeích.

Tento kodex jasně stanoví, jak hluboký je zájem přátel a dobrovolných spolupracovníků o upevnění a maximální zkvalitnění mezilidských vztahů mezi nimi na straně jedné, a odbornými pracovníky, zodpovědnými za každodenní činnost muzeí, na straně druhé.

Vede je k tomu úsilí o produktivní vzájemnou spolupráci, směřující k maximálnímu prospěchu muzeí.

José Pinfqdo Rivero předseda FMAM/WFFM

Úvod

Přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci sledují ušlechtilé cíle směřující ke kulturnímu rozvoji. Poskytují muzejním institucím svoji podporu, znalosti, svoje know-how i schopnosti. Podílejí se tak na rozvoji muzeí i muzejnictví. Jejich angažovanost je dobrovolným výrazem solidarity, upevňujícím jejich občanské postavení ve společnosti.

Svým postavením v rámci muzejní veřejnosti tvoří přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci privilegovaný okruh návštěvníků, jenž dokáže muzejním institucím zprostředkovat zájmy jejich uživatelů, což je pro muzea nesmírně výhodné. Postavení přátel muzeí a dobrovolných spolupracovníků však s sebou nese také závazky vůči instituci, které vyslovili svou solidaritu a jejíž jméno nesou. Za tímto účelem se zavazují dodržovat určitá pravidla, jejichž smyslem je zajistit skutečně plodnou spolupráci. Je velice důležité, aby i instituce uznala význam jejich přínosu a byla nápomocna jeho naplňování, protože prospěšná spolupráce závisí na kvalitě vzájemných vztahů.

Proto stanovují přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci v tomto etickém kodexu zásady, na nichž má být založeno jejich partnerství, a formulují své předpoklady vůči institucím, kterým svou činností slouží.

Oddíl 1: Definice

1.1 *Přítel, dobrovolný spolupracovník*

„Přáteli muzeí se nazývají ti, kdo jakýmkoli způsobem napomáhají podpoře muzeí jejich rozvoji a pronikání do povědomí veřejnosti. Svou činnost vykonávají na principu dobrovolnosti a bez nároku na odměnu. Jejich podpora je morální, finanční nebo sestává z dobrovolné práce či poskytování know-how. Za přátele muzeí se považují mecenáši, donátoři, dobrovolní spolupracovníci, členové správních rad muzeí a členové společností přátel.

1.2 *Sdružení*

Slovem „sdružení“ se rozumí všechny formy organizací, sdružujících přátele a dobrovolné spolupracovníky muzejních institucí a organizující jejich činnost. Tato sdružení, společnosti nebo výbory mohou, ale nemusí být konstituovány jako právnické osoby; vždy však musí být oficiálně uznány ze strany příslušné muzejní instituce.

1.3 *Muzeum, muzejní instituce, instituce*

Termínů „muzeum, muzejní instituce, instituce“ se v tomto textu používá jako synonym. Označují muzeum dle definice uznané Mezinárodní radou muzeí (ICOM), podle níž se jedná o stálou, veřejně prospěšnou a neziskovou instituci, přístupnou veřejnosti a zřízenou za účelem ochrany, vědeckého zpracování a vystavování předmětů a exemplářů vzdělávací a kulturní hodnoty, včetně uměleckých děl a vědeckého (živého i neživého), historického či technického materiálu. Termíny „muzeum, muzejní instituce, instituce“ se vztahují na všechny instituce, které mají alespoň některé rysy muzea, tj. zejména ekomuzea, střediska vědy a výchovy, výstavní zařízení; kulturní památky a historické budovy, botanické zahrady, knihovny; zoologické zahrady, akvária a další zařízení muzejního typu.

Oddíl 2: Statut a mandát

2.1 *Partnerství*

Přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci provozují svoji činnost v atmosféře otevřenosti a spolupráce vůči své partnerské instituci.

2.2 Podpora

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci muzejní instituce se zavazují, že poskytnou svoji podporu instituci jako takové i veškerým jejím aktivitám a že tak budou činit s velkorysostí a entusiasmem.

2.3 Zohlednění poslání muzea

Cíle, které si přátelé a dobrovolní spolupracovníci stanovují; rámec, v němž rozvíjejí svoji činnost a uskutečňované programy, musí být formulovány ve spolupráci a se souhlasem představitelů muzejní instituce a musí brát v potaz její poslání.

2.4 Ocenění

Přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci neočekávají žádné finanční či jiné ohodnocení, vyjma uspokojení z toho, že přispívají k uchování a rozvoji instituce, k níž patří, a ke spokojenosti návštěvníků, jimž tato instituce slouží.

Oddíl 3: Organizace

3.1 Organizace

K zajištění plně plodného partnerství i kontinuity v činnosti přátel muzeí a dobrovolných spolupracovníků je nutné, aby byli zapojeni v trvalém organizačním svazku, jakým je sdružení.

3.2 Funkční komunikace

K zajištění trvalého a přímého propojení s muzejní institucí je nezbytně nutné, aby s ní přátelé a dobrovolní spolupracovníci mohli funkčním způsobem komunikovat. K tomuto účelu deleguje instituce, do jejich středu zástupce svého vedení, přičemž přátelé a dobrovolní spolupracovníci učiní totéž vůči instituci.

3.3 Plány činnosti a vzájemné dohody

Je žádoucí, aby se přátelé a dobrovolní spolupracovníci při své činnosti opírali o nástroje, vypracované v součinnosti s institucí. Jedná se o plány činnosti a dohody, určující základní principy jejich partnerství.

Oddíl 4: Závazky

4.1 Předpisy a pravidla

Přátelé muzeí a dobrovolní spolupracovníci uznávají nutnost dodržovat předpisy a pravidla platná v instituci.

4.2 Loajalita

Při všech svých činnostech zachovávají přátelé a dobrovolní spolupracovníci loajalitu jak vůči své příslušné instituci, tak vůči svému sdružení.

4.3 Diskrétnost

Mají na zřeteli důvěrnost informací o způsobu řízení instituce, o jejích budoucích či dosud nezveřejněných aktivitách a plánech. Totéž se týká i jejich sdružení.

4.4 Střet zájmů

V zájmu své vlastní cti se snaží vyvarovat střetu zájmů a podřídit se jak pravidlům platným v instituci k jeho zamezení, tak pravidlům stanoveným se stejným cílem v jejich sdružení.

4.5 Dary a akvizice

Pokud poskytují přátelé a dobrovolní spolupracovníci muzejní instituci darem umělecké dílo, sbírkový předmět nebo exemplář přírodniny, měli by vyvinout veškeré úsilí k tomu, aby se ujistili o jeho původu a pravosti. V této věci se řídí pravidly platnými v muzeu.

4.6 Souhlas instituce

Dary poskytované přáteli a dobrovolnými spolupracovníky jejich příslušné instituci by zásadně měly být odsouhlaseny touto institucí a v souladu s její akviziční politikou. Je žádoucí, aby instituce sdělila předem, jaká díla, sbírkové předměty či exempláře přírodnin by si přála získat.

4.7 Fundraising

Očekává se, že přátelé a dobrovolní spolupracovníci sladí své aktivity a jednání směřující k získání finančních prostředků s těmi, které vede sama instituce.

4.8 Sdělovací prostředky

Při styku se sdělovacími prostředky jednají přátelé a dobrovolní spolupracovníci se souhlasem odborných pracovníků muzea.

4.9 Bezpečnost

Podřizují se všem předpisům na ochranu zdraví a bezpečnosti, které platí v instituci, a snaží se zabránit jakékoliv situaci, která by jejich dodržování narušila.

Oddíl 5: Rozsah působnosti

5.1 Rozsah působnosti

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci mají široké pole působnosti, které se vytváří v návaznosti na specifický charakter příslušné muzejní instituce, jejího poslání, cílů i programového zaměření.

5.2 Pole působnosti vyhrazená stálým pracovníkům

Pokud přátelé a dobrovolní spolupracovníci působí v oblastech vyhrazených stálým pracovníkům instituce, tj. zejména v činnostech souvisejících se správou sbírek, vědecko-výzkumnou činností a zveřejňováním poznatků, jednají vždy ve shodě se zodpovědnými pracovníky. Podřizují se nařízením, která se vztahují na stálé pracovníky.

5.3 Zamezit překrývání

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci zaměřují svou činnost především na aktivity, které nejsou hlavní náplní práce stálých pracovníků. Dbají, aby se jejich činnost nepřekrývala s prací, za níž zodpovídají zaměstnanci.

5.4 Stanovení úkolů

Všeobecně platí, že je žádoucí, aby přátelé a dobrovolní spolupracovníci při plnění všech svých funkcí vycházeli z přesného stanovení úkolů i způsobů jejich řešení.

Oddíl 6: Požadavky na instituci

6.1 Uznání

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci očekávají od muzea a od jeho zaměstnanců, že jejich úsilí a přínos uzná, podpoří a ocení, a to jak v rámci instituce, tak na veřejnosti.

6.2 Podpora

Muzejní instituce napomáhá sdružování přátel a dobrovolných spolupracovníků a organizačně je usnadňuje. Případně může za tímto účelem poskytnout prostředky k realizaci společného cíle, který obě organizace sledují.

6.3 Sounáležitost

Muzejní instituce dbá, aby ve vztazích s přáteli a dobrovolnými spolupracovníky udržovala vstřícnou atmosféru solidarity a sounáležitosti.

6.4 Informace

Aby bylo jisté, že přátelé a dobrovolní spolupracovníci jednají se znalostí věci, měla by je instituce zevrubně informovat o svém poslání, krátkodobých i dlouhodobých záměrech, projektech, programových plánech i o administrativní praxi.

6.5 Vzdělávání a školení

K zajištění maximální kvality práce přátel a dobrovolných spolupracovníků se muzeum snaží podporovat jejich vzdělávání a školení v těch oborech, kde se předpokládá jejich spolupráce, Instituce podporuje jejich účast na workshopech, seminářích a konferencích, přispívajících ke zvýšení jejich kvalifikace.

Oddíl 7: Funkce sdružení

7.1 Členství

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci věnují zvláštní pozornost péči o členskou základnu svého sdružení a o její další rozšiřování.

7.2 Demokratické principy

V rámci svého sdružení zachovávají přátelé a dobrovolní spolupracovníci demokratické principy, zaručující spravedlivé zastoupení všech stanovisek, sdílených členskou základnou.

7.3 Sdílení zkušeností

Jednotlivá sdružení přátel a dobrovolných spolupracovníků cítí povinnost, vzájemně spolupracovat, předávat si své znalosti a zkušenosti.

7.4 Spolupráce s asociacemi muzeí a muzejních pracovníků

Přátelé a dobrovolní spolupracovníci spolupracují s nejrůznějšími asociacemi muzeí a muzejních pracovníků, a to zejména svou účastí na jejich činnosti tam, kde je to vhodné.

7.5 Vzájemná spolupráce mezi sdruženími přátel a dobrovolných spolupracovníků

Ke zvýšení přínosu dobrovolného úsilí přátel a dobrovolných spolupracovníků a ke zviditelnění rozsahu podpory veřejnosti muzejním institucím je žádoucí, aby místní sdružení přátel a dobrovolných spolupracovníků pomáhala činnosti podobných organizací působících na regionální či celostátní úrovni.

7.6 Mezinárodní činnost

Na mezinárodní úrovni podporují přátelé a dobrovolní spolupracovníci Světovou federaci přátel muzeí (FMAM/WFFM) a Mezinárodní radu muzeí (ICOM), přičemž Federace a ICOM vystupují jako rovnoprávní partneři.

Poznámka

Jednotlivé články tohoto Etického kodexu je vždy třeba interpretovat ve vztahu k ostatním. Úzce specifikovaný charakter některých z nich nevyklučuje obecný charakter jiných. Například ustanovení obecné povahy vztahující se k diskrétnosti a střetu zájmů, uvedená v článku 4.3 a 4.4 se vztahují i na články 4.5 a 4.6 týkající se darů a akvizic, i když to není v textu výslovně uvedeno. Tento Etický kodex byl přijat Světovou federací přátel muzeí při jejím IX. Mezinárodním kongresu, konaném v mexické Oaxace ve dnech 21.–25. října 1996. Stanoví obecný referenční rámec, přičemž každá federace a každé sdružení by z něj měly vycházet při zpracování svých vlastních etických pravidel odpovídajících jejich specifickým potřebám.

Poděkování

Světová federace přátel muzeí děkuje za přínos ke zpracování tohoto Etického kodexu Ministerstvu kultury a komunikace provincie Québec, deontologickému výboru Sdružení přátel a dobrovolných spolupracovníků muzeí provincie Québec, Kanadské federaci přátel muzeí Mexické federaci přátel muzeí a všem ostatním, kteří se bezprostředně nebo nepřímo podíleli na jeho vypracování.